

Araştırma Makalesi / Research Article

**YAYLADAĞLILARIN, İLÇELERİNE GÖÇ EDEN SURIYELİLERİN
İKTİSADİ VE SOSYAL BÜTÜNLEŞMELERİNE İLİŞKİN
DÜŞÜNCELERİ**

Önder BOZKURT*

ÖZ

Bu çalışmada, 2011 yılından itibaren Suriye'deki iç çatışma ve güvensizlik ortamından kaçarak Hatay'ın Yayladağı İlçesine göç eden Suriyelilerin ilçedeki sosyal ve iktisadi bütünleşmelerine ilişkin Yayladağlıların düşünceleri ele alınıp incelenecektir. Bu kapsamda, Hatay'ın Yayladağı ilçe merkezinde yaşayan yerel halk ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak, görüşme tekniği ile elde edilen verilerin analizleri yapılmıştır. Yapılan analiz ve değerlendirmeler ışığında, göç eden Suriyelilerin ilçenin iktisadi ve içtimai yapısına ne kadar uyum sağladıkları yerel halkın bakış açılarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ulaştığı bulgulardan anlaşılacağı üzere, küçük bir sınır ilçesinin maruz kaldığı yoğun bir göç dalgasının, ilçenin iktisadi yapısında bir canlılığa vesile olurken diğer yandan; sosyal ve kültürel alanlarda bütünleşme ve uyum politikalarını da beraberinde getirdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yayladağı, Suriyeliler, Sosyal Bütünleşme, Göç, Uyum.

* Mülkiye Müfettişi, İçişleri Bakanlığı/Mülkiye Teftiş Kurulu, onder.bozkurt@icisleri.gov.tr,
ORCID: 0000000311523096

THE THOUGHT IS ABOUT ECONOMIC AND SOCIAL İNTEGRATION OF YAYLADAĞ PLACE THAT SYRIAN PEOPLE WHO MİGRATED TO YAYLADAĞ

ABSTRACT

In this study, the considerations of the Yayladağı people will be analyzed with regard to social and economic integration of the Syrians who migrated to the Yayladağı district of Hatay. As is known since 2011, Syrians people escaped due to the internal conflict and insecure atmosphere in Syria. Within this scope, interviews were carried out with local people living in Yayladağı district center of Hatay and qualitative research method is used in the study and the data obtained through interview technique will be examined. In the light of the analyzes and evaluations, it will be tried to reveal the adaptation of the migrating Syrians to the economic and social structure of the district from the perspective of local people. As it can be understood from the findings of the study, it is seen that an intense wave of immigration to which a small border district is exposed leads to a liveliness in the economic structure of the district and on the other hand it brings in company with integration and adaptation policies in social and cultural fields.

Keywords: Social Integration, Yayladağı, Syrians, , Migration, Integration.

GİRİŞ

20. Yüzyılın son çeyreğinde sınırların aşındığı ve dünyanın küresel bir köye dönüşmesi fikri ileri sürülürken, 21. Yüzyılın ilk çeyreği; düzensiz göç olgusu ile karşılaşılan yeni risk ve tehditler ile birlikte, sınırların aşınması bir yana tam aksine sınırların tahkim edilmeye başlandığı bir zaman dilimi olmuştur. O nedenle içinde bulunduğumuz yüzyılı Edward Said'in deyimiyle (Edward Said 2000'den aktaran Erbaş, 2019: 181); "sığınmacı, yurdundan edilmişler ve kitlesel göç çağı" olarak adlandırmak yanlış olmayacaktır. Chambers da, (2014:148) bugün küreselleşmenin en bariz sembolünü, şehir ve yakın çevresinde yaşayan ve sayıları her geçen gün artan göçmen işçiler olarak göstermektedir.

Alan yazınında genel olarak kabul gördüğü şekliyle; hayatını daha rahat kazanmak ve geleceğini güvence altına almak amacıyla, genellikle ekonomik saiklerle, bulunduğu yerden başka bir yere gidenler; göçün isteğe bağlı ya da gönüllü olduğu bir ayrımı teşkil etmektedirler. Buna mukabil, kişinin kendi rızası dışında, yaşadığı ülkede görmüş olduğu baskı ve güvensizlik ortamı gibi çeşitli nedenlerle bir başka ülkeye göç edenler ise, göç olgusunun zorunlu yönünü (Bilen, 2018: 242, Karaaslan, Gençoğlu, 2019: 21-22) yani istem dışı olan tarafını oluşturmaktadırlar.

Ancak Alexander Betts, göçün zorunlu yönünün siyasi ve gönüllü olan tarafının ise, ekonomik olarak bir ayrıma tabi tutulsa da uygulamada bu ayrımın sorunlu bir ayrım olduğunu belirtmiştir. Ona göre, göçün çoğunluğunda her iki unsurdan da biraz bulunmaktadır ve bu olgu hem ekonomik hem de siyasi faktörlerden etkilenmektedir (Betts, 2017:18). Yine benzer şekilde göçün, ne tümüyle özgür ne de tümüyle zorunlu olduğunu, bu ikisinin aynı sosyal hareket rejiminin parçaları olduğunu ifade eden görüşler de bulunmaktadır (Yalçın, 2017: 22).

Her ne kadar bu açıklamalar göç olgusunu hem zorunlu hem de isteğe bağlı olarak ele alsalar da "Arap Baharı" denilen süreç ile birlikte patlak veren Suriye krizi sonrasında yaşananları göçün zorunlu şekli olarak anlamlandırmak gerekmektedir. Bu noktada, Suriye'de iç çatışma ve güvensizlik ortamının başladığı 2011 yılından itibaren ülkemize göç eden Suriyelilerin Hatay'ın bir sınır ilçesi olan ve ülkemizin en güney ucunda yer alan Yayladağı ilçesine olan göçleri,

göç edenlerin olduğu kadar yerel halkın da sonuçlarından etkilendiği bir süreci beraberinde getirmiştir. Bu durum, göç edilen yerde yaşayanları sosyal, kültürel ve ekonomik yönlerden etkilediği kadar ülke geneline yansıyan sonuçları da ihtiva etmektedir.

Yapılan bu değerlendirmeler ışığında bu çalışmada, öncelikle Yayladağı ilçesinin tarihinden ve sosyo-ekonomik yapısından kısaca söz edilecek ve sonrasında, kuramsal arka plan başlığı altında yaşanan göç olgusu karşısında, göç edilen yerde sosyal ve ekonomik alanda meydana gelen değişim ve dönüşümler üzerinde yapılmış olan alan araştırmalarının sonuçları üzerinde durulacaktır. Ardından Hatay'ın Yayladağı ilçesinde yerel halk ile yapılan nitel çalışmanın sonuçları ortaya konulacak ve yerel halkın ilçelerine göç eden Suriyelilerin sosyal ve iktisadi bütünleşmelerine ilişkin düşüncelerine yer verilecektir.

1. Yayladağı Hakkında Genel Bilgiler

Yayladağı ilçesi, ülkemizin en güneyindeki bir yerleşim yeri olarak Suriye ile sınır komşusudur. Bu açıdan, jeo-stratejik önem taşıyan bir bölgedir. Bulunduğu alan itibariyle, Anadolu'nun güvenliğini sağlama noktasında, adeta bir sınır bekçiliği vazifesini üstlenmiş durumdadır. Bu özelliği sebebiyle 1500'lü yıllarda Osmanlıların dikkatini çekerek özellikle Padişah Yavuz Sultan Selim'in Mısır ve Suriye seferinde önemi daha çok fark edilmiştir. Bölge bu yıllara kadar Memluklerin hâkimiyetindedir.

24 Ağustos 1516'da bugün Kilis il sınırlarında bulunan ve Mercidabık adı verilen bölgede, Osmanlıların galibiyetiyle sonuçlanan savaşta, Memluklerin Suriye'deki hâkimiyeti son bulmuş ve bu bölgelerde Osmanlı hâkimiyeti sağlanmıştır (Umar, 2004: 8-9). 1800'lü yıllara gelindiğinde, Osmanlıların Tanzimat Fermanı ile başlayan idari alandaki yeniden yapılanmasının bir sonucu olarak 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile Hatay'ın da içinde olduğu Suriye vilayeti kurulmuştur. Böylece bu döneme kadar "Şam" diye adlandırılan ve Osmanlı idaresinde şimdiye kadar hiç geçmeyen "Suriye" adıyla bir vilayet yapılanmasına gidilmiştir (Umar, 2004: 15).

1918 Kasımında Fransızların ve İngilizlerin işgaline uğrayan ve 1921 Ankara İtilafnamesi ile özel şartlara bağlı özerk bir yönetim uygulanmak şartı ile Suriye içinde bırakılan Hatay, bağımsızlığını kazanıp ardından anavatan ilhak olduğu 20

yıl boyunca Fransız işgali altında kalmıştır (Tekin, 2010: 421-439).

Milletler Cemiyetinin, Hatay Anayasası'nı 29 Mayıs 1937'de kabul etmesinin ardından Türkiye ile Fransa da Hatay'ın toprak bütünlüğünü garanti eden anlaşmayı imzalamışlardır. Ağustos 1938'de Türk ve Fransız ordularının garantisi altında Hatay'da milletvekili seçimleri yapılmış ve sonucunda Meclis'in, 2 Eylül 1938'de Tayfur Sökmen'i Cumhurbaşkanlığına seçmesiyle Hatay Cumhuriyeti adıyla yeni bir devlet kurulmuştur (Umar, 2004: 507).

Hatay Meclisi'nin 29 Haziran 1939'da oybirliği ile Türkiye'ye iltihak kararı almasının ardından, TBMM'nin 7 Temmuz 1939 tarihli oturumunda kabul edilen 3711 sayılı Kanun, Hatay'ın Türkiye'ye ilhak edildiğini ve Hatay Vilayetinin kurulduğunu ve il merkezi olarak da Antakya'nın belirlendiğini hüküm altına almıştır. 1939 tarihli bu Kanun'da da Yayladağı ile birlikte var olan dört kaza adından söz edilmektedir. Bunlar, İskenderun, Kırıkhan, Reyhaniye ve Yayladağı'dır (Tekin, 2010: 428).

Yayladağı ilçesi önce belde, ardından 1938 yılında ilçe hüviyetini kazanmıştır. Yukarıdaki açıklamalarda da belirtildiği üzere, Hatay'ın anavatanı katıldığı 1939 yılı göz önüne alındığında, Yayladağı ilçesinin henüz Hatay bağımsız bir devlet iken ilçe hüviyetini kazandığı görülmektedir (Tekin, 1987: 79).

Hatay bölgesinin büyük çoğunluğunu Türk ve Müslümanlar oluşturmakla birlikte (Türkmen, 1937: 124, Eğilmez, 1993: 8) Yayladağı ilçesinin de birkaç köyü hariç diğer köylerinin tamamı ve ilçe merkezi Türk olup bu özelliği itibarıyla ilçe, bulunduğu konum itibarıyla Hatay'ın diğer ilçelerinden farklı bir sosyal-kültürel kimliğe sahiptir (Bilgin, 2006: 39). Suriye demografisini doğudan batıya değil, kuzeyden güneye doğru değerlendirmek zorunda olduğumuzu belirten Bademci'ye göre, Yayladağı bölgesinin tamamına yakını halis Türkçe konuştuğu için ilk bakışta bu bölgenin jeoetnik yapısı hakkında bir bilgi sahibi olunmaktadır (Bademci, 2017:182-198).

İlçe, ekonomik gelişmişlik seviyesi bakımından özellikle sanayi alanında Hatay genelinde son sırada yer almaktadır (<http://www.dogaka.gov.tr/Hatay-ili-Ekonomik-Gorunum>). Sanayi ve buna paralel bir şekilde gelişen hizmet sektörü gibi diğer iş kolları yeterli düzeyde olmadığından temel geçim kaynakları arasında, ilk sırada tarım ve hayvancılık var olagelmıştır. Tarım alanında ise, özellikle tütün

yetiştiriciliği ekonomik girdi sağlayan bir ürün olarak ön plana çıkmıştır.

Yayladağı ilçesi, tabiri caizse kendi yağında kavrulan bir yerleşim birimi hüviyetini taşımakta iken 1990'ların sonundan itibaren göç vermeye başlamış ve yaşanan bu iç göçün ardından ilçede önemli bir nüfus azalışı meydana gelmiştir. 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile Yayladağı ilçesine yeni bağlanan belde ve köyler (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>) ile birlikte ilçenin nüfusunda bir artış gözlenmiştir. Bu Kanun ile birlikte Yayladağı ilçesine bir belde ve 7 köy bağlanmıştır.

İlçe Kaymakamlığından alınan bilgilere göre (Kaymakamlık, 19.04.2018), 2011 yılı Ocak ayı itibariyle nüfus dağılımına bakıldığı zaman; ilçenin toplam nüfusunun 22.500'ler civarında olduğu, 2017'de 28.954'e yükseldiği ve 2018 yılında ise 35.460 kişi olduğu (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/tr>) görülmektedir. İlçe nüfusunda gözlenen bu artışı sadece, ilçeye 2012 yılında bağlanan yeni yerleşim birimlerinin etkisiyle açıklamak yeterli olmayacaktır. Suriye krizinin patlak verdiği 2011 yılından sonra ülkemize göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin de bu nüfus artışında payı olduğu görülmektedir.

Hatay iline bağlı ilçeler arasında gelişmişlik sıralamasında son sıralarda yer alan Yayladağı ilçesi, Suriyelilerin göçü ile birlikte 7-8 yıl gibi kısa bir zamanda, hem nüfus hareketleri açısından hem de bu nüfus artışıyla birlikte fiziki mekân ve şehircilik açısından gözle görülür bir canlılığa sahne olmuştur.

2. Kuramsal Arka Plan

“Yayladağlıların İlçelerine Göç Eden Suriyelilerin İktisadi ve Sosyal Bütünleşmelerine İlişkin Düşünceleri” adını taşıyan bu çalışmada; yerel halkın Suriyelileri nasıl gördükleri, onların ilçeye ve Türkiye'ye uyumları konusunda neler düşündüklerine ilişkin; ekonomik ve sosyal bütünleşme konularında daha önce yapılmış olan çalışmalardan söz edilerek konuya kuramsal bir yaklaşım geliştirilecektir.

Bu kısımda ilk olarak; göçmenlerin gittikleri ülkeye ekonomik anlamda meydana getirdikleri olumlu katkıya ilişkin teorik açıklamalardan ve yapılan

alan araştırması sonuçlarından söz edilecektir. Ardından göçmenlerin dâhil olduğu ekonomik sürece ilişkin yeni iş kollarının ortaya çıkması bağlamında Marx'ın "yedek işçi ordusu" kuramından bahsedilecek ve sonrasında kaynakların paylaşımı, rekabet ortamı ve göçmene bakış konularında yapılan çalışmalara atıfta bulunulacaktır.

Bu kısımda ikinci olarak sosyal bütünleşme ve uyum konusunda yapılan çalışmalardan; özellikle göçmenlerle iletişimde kültür ve geleneklerin etkisine ilişkin dini ve kültürel yakınlığın bu bağlayıcı rolü konusunda Michael Herzfeld'in kültürel yakınlık kuramından söz edilecektir. Yine bu kısımda, göçmenlere vatandaşlık verilmesine ilişkin ev sahibi toplumun düşünceleri ve göç edilen yerde göçmenlerin oluşturduğu mekânsal yoğunluk karşısında yerli halkın düşünceleri konusunda yapılan saha çalışmalarının sonuçları üzerinde durulacaktır.

2.1. Göçmenlerin Göç Ettikleri Ülke Ekonomisi Üzerine Etkileri

Stephen Castles, Russell King ve Saskia Sassen tarafından yapılan çalışmalar, göçmenlerin göç ettikleri ülkenin ekonomisi üzerine olumlu etkileri olduğunu vurgulamaktadır. Castles ve King, göçmenlerin göç alan ülkenin gelişmesine olumlu katkıda bulduklarını ileri sürmüş ve benzer şekilde Sassen de, göçün göç alan toplumu her zaman olumsuz etkilemediğini ve göçmenlerin genellikle göç alan toplumun işçilerinin istemediği ve boş iş alanlarında çalışmakta olduklarını ifade etmiştir (Akt. Erbaş, 2019: 284). Castles'in bu konuya ilişkin görüşlerinde dikkat çeken bir diğer nokta da, göçün tek başına ekonomik gelişmeye yol açmayacağı, politik ve ekonomik reformların bu sürece eşlik etmesi ve birbiri ile entegre olması gerektiği görüşüdür (<http://citeseerx.ist.psu.edu/download-pdf>).

Konuya Suriyeliler özelinde bakılacak olursa, Suriyeli göçmenlerin Türk emek piyasasına etkilerini inceleyen çalışmaların daha çok 2015 yılından itibaren ortaya çıkmakta olduğu söylenebilir (Duruel, 2017: 211). Yapılan alan araştırmaları farklı sonuçlar ortaya koysa da Suriyeli göçmenlerin genel olarak ülke ekonomisi üzerinde pozitif etkide buldukları görülmektedir.

Bu çalışmanın alan araştırması sonuçlarında da görüleceği üzere, Suriyelilere çalışma izni verilmesi sonrasında Suriyelilerin açmış oldukları küçük işletmeler, Yayladağı ilçesinde bir etnik ekonominin gelişmesine neden olmuştur. Bilindiği üzere etnik ekonomiler, farklı etnik kökenden gelen göçmen grupların çeşitli sosyal

ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, hem kültürel hem de ekonomik sermayelerini kullanarak oluşturdukları girişimler olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2012: 176-177). Bu noktada Suriyelilerin girişimcisi olduğu etnik ekonomiler, özellikle yerel esnaf başta olmak üzere, ev sahibi halk tarafından eleştiri konusu yapılsa da bir yandan ilçe ekonomisi üzerinde bir hareketliliğin yaşanmasına vesile olurken diğer yandan Suriyelilerin kendi aralarında alışveriş yapmalarına ve sosyal bir buluşma alanı olarak işlev görmelerine neden olmuştur.

Almanya'daki etnik ekonomide çalışan Türk göçmenler ve Hollanda'ya gerçekleştirilen Türk göçü üzerine yapılan iki çalışmada; literatürde "etnik ekonomi" ve "etnik market" kavramlarıyla açıklanan bu sürecin yeni göç edenler için iş bulma ve kendini iyi hissetme konusunda pozitif bir işleve sahip olduğu (Birsen, 2012: 180-185; 2017: 97) ortaya konulmuştur.

Suriyelilerin Yayladağı ilçesinde çalışma hayatına katılımı, ilçede farklı alanlarda yeni iş kollarının ortaya çıkması ve Suriyelilerin işgücü piyasasında hem işçi hem de işletmeci olarak yer almalarını açıklamak için Marx'ın "yedek işçi ordusu" kuramı uygun bir teorik arka plan oluşturmaktadır. İnsanlık tarihinin insan emeği ile oluştuğunu ifade eden Marx'a göre, yedek sanayi ordusu, iş piyasasına emeğini arz etmeyenler olarak tanımlanmaktadır (Emsen: 1999:169).

Marx'ın yedek işçi kuramının göçmen işçilerle bağlantısı üzerine kurulmuş olan bu kurama göre (Akt. Anderson, 2017: 397), işçi sınıfının işsiz olan ve tam gün çalışmayan işçilerden oluşan geniş bir kesimi, işçilerin elini zayıflatmaktadır, çünkü böyle bir yedek ordunun tek başına varlığı bile "hak iddialarına gem vurmakta" böylelikle sermayenin elini güçlendirmektedir. Suriyelilerin gelmesiyle birlikte vasıfsız işlerde çalışacakların sayısı düşünüldüğünde ve araştırma sonuçlarında da görüldüğü üzere, ilçedeki işçi yevmiyelerinin düşmesi, Marksist "yedek işgücü ordusu" kuramı ile örtüşmektedir. Bu kuram, işgücü pazarında ücretlerin belirli bir düzeyde tutulabilmesi gibi tartışmaları gündeme getirmektedir

(<https://mirekoc.ku.edu.tr/upload2017/TurkiyeninGocPolitikalari-.pdf>).

Araştırma sonuçlarında da görüleceği üzere yerel halktan görüşme yapılan bazı kişilerce ilçedeki işçi yevmiyelerinin düştüğü eleştirisine rağmen, Suriyelilerin girişimci olarak işgücü piyasasına aktif katılımları ve ilçede yeni iş kollarının ortaya çıkışı birlikte değerlendirildiğinde yaşanan bu sürecin ekonomi üzerinde olumlu

etkilerde bulunduğu gözlenmiştir. Ayrıca göçmenlerin gittikleri ülkelerde küçük girişimlerle birlikte ülke ekonomisine vergi katkısı sundukları yönünde görüşler de vardır (Çuhadar, 2019: 37).

“Türkiye İşgücü Piyasasında Suriyeli Sığınmacıların Yeri ve Etkileri” konusunda 2018 yılında yapılan bir çalışmanın sonuçlarına (Akcan, 2018: 66) göre, Suriyeli sığınmacıların Türkiye işgücü piyasasına doğrudan pozitif etkileri bulunmaktadır. Bu olumlu etkiler, fon sahibi olan sığınmacıların iş kurmaları ile emek talebinin artmasına yardımcı olmaları, önceki ilişkileri kullanarak daha fazla ticaretin gelişmesini sağlamaları ve çeşitli kurumlarca sığınmacı sayısı ile orantılı olarak artan personel ihtiyacı ile emek arzının artması şeklinde sıralanmıştır.

Göçmenlerin göç ettikleri ülke ekonomisi üzerine etkileri konusunda son olarak, ekonomik alanda kaynakların paylaşımı ve rekabet ortamı sonucu yerelde göçmene bakış konusunda birtakım olumsuz yaklaşımların da görülebildiği 2018 yılında Mersin ilinde ve 2017 yılında Gaziantep ilinde yapılan çalışmaların sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Mersin ilindeki çalışmanın (Çatak, 2018: 164) sonuçlarına göre, Suriyelilerin yerel halkın kaynaklarındaki azalmaya sebep olarak görülmelerinin yerel halkın Suriyelilere yönelik endişe ve öfke duymalarının sebeplerinden biri olabileceği dile getirilmiştir. 2017 yılında Gaziantep ilinde yapılan bir diğer çalışmada ise (Sönmez, Adıgüzel, 2017: 805), Suriyeli göçmenler ile ilgili yaşanan sorunların başında ekonomik olan konuların geldiği ve kıt kaynaklar rekabeti nedeniyle yerli nüfus ile yabancılar arasındaki çatışmaların konut ve kira artışları gibi konularda daha çok gündeme geldiği ifade edilmiştir.

2.2. Sosyal Bütünleşme ve Uyum Konusunda Ev Sahibi Toplumun Düşünceleri

Kuramsal arka plan başlığı altında ikinci olarak, sosyal entegrasyon ve uyum konusunda ev sahibi toplumun düşünceleri kapsamında; göçmenlerle iletişimde kültür ve geleneklerin etkisi, göçmenlere vatandaşlık verilmesine ilişkin ev sahibi toplumun düşünceleri ve göç edilen yerde göçmenlerin oluşturduğu mekânsal yoğunluk karşısında yerli halkın düşünceleri yapılan saha çalışmaları sonuçlarına göre ele alınacaktır.

Göç edilen yerde göçmenlerin oluşturduğu mekânsal yoğunluk karşısında, Amerika'da yapılan bir araştırmanın (<https://www.iwm.at/transit-online/the-impact-of-immigration-on-american-society/>) sonuçlarına göre; bulunan bölgede artan göçmen sayısı her ne kadar topluma faydalı yanları içinde barındırsa da, aşırı göç baskısının durdurulması gerektiği ve göçmen kontrollerinin daha sıkı bir şekilde takip edilmesi şeklinde görüşler ortaya atılmıştır.

“Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: “Öteki” Bağlamında Yabancı Göçmen Ve Mülteci Deneyimi” konulu bir başka çalışmada; uluslararası göç ve mülteciler sorununun kontrolsüzce yoğun bir şekilde gerçekleştiğinde hedef ülkelerde yabancı korkusu ve etnik şiddet gibi güvenlik tehditlerine dönüşebildiği ve göçmenlere yönelik “göçmenler ücretleri düşürür, yerli nüfus arasında işsizliği yükseltir, doğurganlıklarıyla sosyal sistemi çökertir ve ulusal kimliği tehlikeye düşürürler gibi ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yeni argümanların (Akt. Ünal, 2014: 67) ortaya atıldığı ifade edilmiştir.

Göçün yol açtığı mekânsal yoğunluk konusunda; Kilis ilinde yapılan bir araştırma (Yılmaz, 2017:95) sonuçları önemli bulgular ihtiva etmektedir. Buna göre, Kilis'te yaşayan Suriyeli sayısı neredeyse ilin toplam nüfusunu geçmiş durumdadır. Demografik yapının neredeyse değişime uğradığından söz edilen bu çalışmaya göre, bulunan bölgede göçmen nüfusunun artışı, konut fiyatları üzerinde aşırı bir yükselmeye neden olması yanında şehrin alt yapı, çevre temizlik gibi temel belediye hizmetleri açısından da kente ciddi bir yük getirmekte ve bu durum yerel halkın olumsuz bir tavır içinde olmasına yol açmaktadır.

Göçmenlerle iletişimde kültür ve geleneklerin etkisi konusunda, Yayladağı'na göç eden Suriyelilerin etnik ve dini yakınlığı, ortak bir kültür ve tarih anlayışı, az sayıda da olsa akrabalık bağlarının bulunması, uyum ve bütünleşme konularında olumlu görüşleri beraberinde getirmiştir. Yayladağı ilçesine göç eden Suriyelilerin büyük çoğunluğunu Bayırbucak Türkleri oluşturmakta ve az sayıda Arap aile bulunmaktadır. Bu durum, hem dil ve gelenekler açısından, hem de dini ve kültürel benzerlikler açısından kurulan ilişkilerde kendini göstermektedir. Şöyle ki; yaşadığı mahallede Suriyeliler ile bir sorun yaşamadığını belirten Yayladağlılar yanında Suriyeliler ile misafirlik, komşuluk ve arkadaşlık ilişkileri kuranların ve Suriyelilere yardım yaptığını söyleyen ailelerin sayısı oldukça fazladır.

Helen Rose Ebaugh ve Janet Saltzman Chafetz'in belirttiği gibi göçmenlerin, çoğunluk toplumunun dininden olup olmaması, kültürel entegrasyon açısından önemli bir faktördür (Çev. Özmen, 2010: 273). Benzer şekilde H. Straut Eppsteiner ve J. Hagan'nın yapmış oldukları çalışmada da; görece kısmi farklılıklara rağmen, dünyanın farklı bölge ve ülkelerinden göç eden çoğu insanın göç ettikleri yerleri seçerken kendilerinin ve ailelerinin dini inanç ve değerlerini dikkate aldıkları tespitinde bulunulmuştur (<http://www.mcrq.ac.in/RLS/pdf>)

Dini ve kültürel yakınlığın bu bağlayıcı rolü, iki taraflı bir süreç izlemekte ve hem göç edenleri hem de göç alan yerdeki insanları birbirine yakınlaştırmaktadır. Nitekim Michael Herzfeld'in kültürel yakınlık kuramı esas alınarak İstanbul'un farklı ilçelerinde yapılan bir çalışmada, Suriyelilerin kültürel ve dini açılarından kendilerini Türkiye'de daha rahat hissettikleri ortaya konulmuştur (https://cadmus.eui.eu/bitstream/RSCAS_2016_59).

Sosyal bütünleşme ve uyum konusunda, göçmenlere vatandaşlık verilmesi bilindiği üzere, göçmenler için geçici olma durumundan o toplumda kalıcı olma aşamasına geçme anlamı taşıdığı gibi, devletlerin de bu sürece ilişkin tutumlarını yansıtmaktadır (Yıldız, 2017: 36). 2018 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonunun yayımladığı Göç ve Uyum Raporunda (<https://www.tbmm.gov.tr/insanhak.pdf>), konuya dair önemli açıklamalar getirilmektedir. Söz konusu raporda; Suriyeli mültecilerin yeni doğan çocuklarının vatansız hukuki statüde bulunmaları durumunda bunların gelecekte farklı sorunlar yaşayabileceği ve Türkiye koşullarında bir ülke için bu kişilere insan hakları temelli olarak en insani statünün vatandaşlık olarak görüldüğü değerlendirilmesinde bulunulmuştur. Benzer şekilde Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından yayımlanan Türkiye'deki Suriyeliler adlı raporda da (https://www.ombudsman.gov.tr/syrians/special_report.pdf) belirli şartlar dahilinde Suriyelilere vatandaşlık verilmesinin hem entegrasyon politikaları açısından hem de ülkenin ihtiyaç duyduğu belli sektörler açısından yararlı olacağı belirtilmiştir.

Ülkemizde özellikle 2018 yılı sonrasında belli kriterler çerçevesinde Suriye'den göç edenlere vatandaşlık vermeye başlanmıştır. Buna karşın, göçmenlere vatandaşlık verilmesi konusunda, Avrupa ülkelerinin tutumları çok katı ve negatif yönlüdür. Göçmenlere vatandaşlık verilmesi konusunda, Avrupa ülkelerinde yapılan çalışmalardan birinde (Glorius ve Kintz, 2018: 22),

Avrupalıların Avrupa Birliği ülkeleri dışından gelecek olan vatandaşlık taleplerine genel anlamda güçlü bir şekilde muhalefet ettikleri ve olumsuz bir yaklaşım içinde oldukları ortaya konulmuştur.

3. Yöntem

3.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bilindiği üzere nitel araştırmalarda, tümevarımcı bir yaklaşımla anlamı keşfetmeye çalışmak amaçlanmaktadır (Arabacı, 2018: 44). Bu kapsamda, Hatay'ın Yayladağı ilçe merkezinde yaşayan yerel halk ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde, yerel halktan 18-25 yaş aralığında olan 10 kişi ile 26-45 yaş aralığında olan 10 kişi ve 46-75 yaş aralığında olan 10 kişi olmak üzere toplam 30 kişi ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Amaçlı örnekleme tekniği ile her yaş grubundan belirlenen 10 kişi içinde eğitim durumlarına göre de ayrıca bir sınıflandırma yapılmıştır.

Gruplar	Kişi Sayısı	Yaş Grupları	Eğitim Durumu
Yerel halk	30	18-25: 10 kişi	İlkokul : 2
		26-45: 10 kişi	Ortaokul-lise : 4
		46-75: 10 kişi	Üniversite : 4

3.2. Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Görüşme öncesinde araştırma soruları belirlenerek verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri, Yayladağı ilçesinde yaşayan yerel halktan toplam 31 kişi ile yapılan mülakatlar vasıtasıyla elde edilmiştir. Görüşmeler, 25 Ağustos- 10 Eylül 2018 tarihlerinde çalışmaya rehber olacak ön görüşmeler şeklinde ve ardından 28 Aralık-7 Ocak 2019 tarihleri arasında da asıl mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılara yerel halkı çağırıştıran Y1, Y2, Y3 gibi sembol adlandırmalar yapılmış ve elde edilen veriler word belgesine aktarılarak "Maxquda 12" istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Görüşme formundaki sorular; demografik bilgiler, Suriyelilerin Yayladağı ilçesine göçleri sonrasında ilçe halkının yaşadıkları deneyim, sosyal ilişkilerin boyutu, Suriyelilerin gelmesi sonrasında ilçe ekonomisi üzerinde meydana gelen değişimler ve yapılan iş ve uğraşlardaki değişimler konularına odaklanılmıştır.

Maxquda 12 programında, görüşme formunda yer alan soruların karşılığında alınan cevaplar kodlanmış ve bu kodlara dayalı olarak elde edilen sonuçlar tahlil edilerek katılımcıların özgün ifadeleri değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

3.3. Araştırma Soruları

1. Suriyelilerin gelmesi ilçe ekonomisi üzerinde herhangi bir etki oluşturmuş mudur? 2011 ile 2019 yılları arasında Suriyelilerin gelişiyile birlikte iktisadi alanda gözlemlenen değişiklikler nelerdir?

2. Suriyelilerin gelmesiyle birlikte yerli halkın yaptığı iş ve uğraşlarda herhangi bir değişiklik oldu mu? Yerel halkın Suriyelilere çalışma izni verilmesi konusundaki fikirleri nelerdir?

3. İlçe halkının Suriyelilere vatandaşlık verilmesi ile Suriyelilerin aile yaşamları ve komşuluk ilişkileri konusundaki fikirleri nelerdir?

4. Suriyelilerin gelişiyile birlikte ilçe halkının Suriyelilerde kurmuş olduğu ilişkiler nasıl bir gelişim gösterdi? İlk göç dalgasının yaşandığı 2011 yılı ile aradan geçen 7 yıl sonunda düşünce ve davranışlarında herhangi bir değişiklik oldu mu?

4. Araştırma Bulguları

4.1. Sosyo-Demografik Özellikler

Araştırmada kendileriyle mülakat yapılan katılımcıların temel sosyo-demografik özellikleri şu şekildedir: Mülakat talebine olumlu görüş veren 31 kişi, 20-79 yaş aralığında olan kişilerdir. 6'sı kadın 25'i erkektir. Katılımcılardan 6'sının mesleği işçi, 7'si memur, 5'i esnaf, 3'ü öğrenci, 2'si muhtar, 1'i sivil toplum örgütü başkanı, 3'ü emekli ve kalan diğerleri ise serbest meslek erbabıdır.

Eğitim durumunu beyan eden 31 kişiden 6'sı Lise, 7'si ortaokul, 5'i ilkokul, 13'ü de yüksek okul ve üniversite mezunu olduklarını beyan etmiştir. Katılımcılar arasından 27 kişi evli, 2 kişi dul ve 2 kişi de bekârdır. Örneklem grubu içinde, katılımcıların dörtte üçe yakınının gelir durumu orta düzeyde olup kalan dörtte birinin ise gelir seviyesi ortanın altındadır.

4.2. İktisadi Bütünleşme

Bu kısımda, Yayladağı ilçesinde yaşayan yerel halkın Suriyelilere yönelik iktisadi açılardan ilçeye sağladıkları uyum ve bütünleşmeye ilişkin görüş ve değerlendirmelerine yer verilmiştir. Yapılan değerlendirmeler ışığında; ilçede yaşanan göç sonrasında, ilçenin temel geçim kaynaklarında farklılıklar olduğu, hem tarım ve hayvancılık alanında hem de ticari hayatta ekonomik açıdan önemli bir canlılık ve hareketliliğin yaşandığı yerel halk tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca bu durumun Suriyelilere çalışma hakkı verilmesi sonrasında, yeni iş ve sanat kollarının ortaya çıkmasıyla birlikte daha da artış gösterdiği yapılan araştırmanın sonuçlarından ortaya çıkmaktadır.

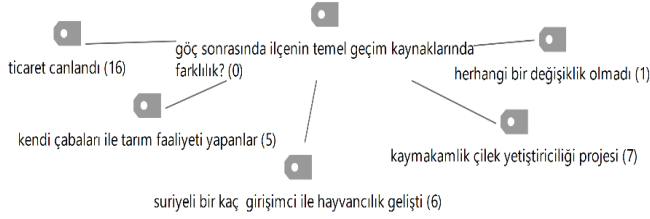
Yine iktisadi açıdan, yaşanan nüfus artışına paralel olarak konut sektörü ve şehircilik alanında da önemli fiziki değişimlerin meydana geldiği ve bu durumun ekonomik açıdan inşaat sektöründe bir canlılığı da beraberinde getirdiği görülmektedir.

İktisadi bütünleşme başlığı altında ilk olarak ilçenin temel geçim kaynaklarında meydana gelen değişimlerden, ikinci olarak ilçenin ekonomisi üzerinde görülen etkilerden ve Suriyelilerin gelişi sonrasında ortaya çıkan yeni iş kollarından ve son olarak konut sektöründe ve şehircilik alanında meydana gelen değişimlerden söz edilecektir.

4.2.1. Temel Geçim Kaynaklarında Görülen Değişimler

Göç dalgasının ilk yıllarında sadece yerli halk tarafından yapılan çeşitli iş, sanat ve meslek dalları geniş bir yelpazede yaşanan göçün ardından Suriyelileri de kapsayacak şekilde genişlemiş ve hem nicelik hem de nitelik açısından önemli bir artışın yaşanmasına tanıklık etmiştir. Özellikle esnaf ve tacir sayısında artışlar yaşanmış, Suriyelilerin kurduğu ya da ortağı olduğu işletmeler iktisadi alanda faaliyet göstermeye başlamıştır.

Aşağıdaki şemada görüleceği üzere, Suriyelilerin göçü sonrasında ilçenin temel geçim kaynaklarında önemli farklılıklar göze çarpmıştır.

Görüşmecilerin büyük çoğunluğu, Suriyelilerin göçü sonrasında ilçenin temel geçim kaynaklarında önemli değişimler olduğunu belirtmiştir. Bu noktada; nüfus artışına paralel olarak özellikle esnaf sayısının arttığını, ticaretin yanı sıra, tarım ve hayvancılığın da gelişim kaydettiğini belirtmektedirler. Bu konuda görüş belirtenlerden Y-9 düşüncelerini şu şekilde anlatmaktadır:

“Suriyeli bir iş adamı hayvancılık üzerine bir tesis kurdu. 100-150 hayvanla başladı bu işe. Arap bir iş adamı. Suriye’ye daha yakın olduğu için. Burada da hayvancılık sektöründe canlılık yaşatacaktır.”

Yine bir diğer katılımcı Y-19 ise şu görüşleri beyan etmiştir:

“Halepli zenginleri bu bölgelerde yatırıma teşvik ettik. Onlar da başarılı oldu. Besicilik ve süt inekçiliği yatırımları var.”

Tarım alanında ise Suriyelilerin gelişimiyle birlikte arıcılık, meyvecilik, bağcılık, çilek yetiştiriciliği gibi alanlarda bir canlılık görüldüğü katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. İlçe Kaymakamlığının geliştirmiş olduğu çilek yetiştiriciliği projesi sayesinde, Suriyelilere önemli bir çalışma alanı oluşturulduğunu beyan eden Y-16 görüşlerini şu şekilde beyan etmiştir;

“Çilek yetiştiriciliği arttı, Kaymakamlığın yaptığı bir proje sayesinde, bir yardım parası gelmişti Suriyelilere o para aile başına dağıtılmaktansa; onlara iş sahası kuralım kendi paralarını kendileri kazansın, o şekilde güzel bir proje oldu.”

Bir diğer görüşmeci de çilek yetiştiriciliği projesinin öneminden söz etmektedir. Y-8’e göre, *“Kaymakamlığımız yurt dışından gelen parayı Suriyelilere nakdi olarak vermektense çilek yetiştiriciliği projesi kapsamında değerlendirdi. Epey pirim alındı. Güzel bir çalışma oldu.”* şeklinde görüş beyan etmiştir.

Suriyelilerin göçü sonrasında ilçenin geçim kaynakları arasında ticaretin

de çok önemli bir alan olarak ortaya çıktığı ileri sürülebilir. Katılımcılardan Y-26, ilçedeki nüfus artışıyla birlikte esnafın mali durumunun düzeldiğini belirtmektedir:

“Bu aşikâr bir şekilde, yani benim kardeşim eczacı iş konusunda Suriyeliler gelmeden önce burayı kapatmayı düşünüyordu. Kalabalık olunca işleri düzeldi ve gitmekten vazgeçti. Bu durum esnaf açısından da aynı şekilde.”

Esnafların ekonomik durumlarının Suriyelilerle birlikte düzeldiğini belirten görüşmecilerden Y-25, bu konuda şunları söylemektedir:

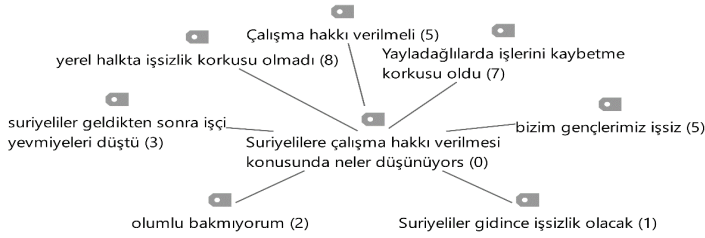
“Ekonomik bir gelişme oldu yüzde yüz. Canlılık oldu. Düşünün yani en ücra köşedesiniz, geçiş yolu değil, 5-6 bin nüfusluk bir İlçe. Yani daha önceki bundan 7 sene, 7-8 sene önce veya 10 sene önceki durumunu biliyorum ben. Yani çarşıda doğru dürüst kimseyi bulamazsın, alış-veriş yapan kimseyi bulamazsın, yürüyüş yaparsın karşınıza hiç kimse çıkmazdı. Ama şimdi bir ekonomik canlılık-bir ekonomik sirkülasyon görüyorsun yani sürekli bir hareket var.”

Bir diğer katılımcı olan Y-27 ise, göçün ilk yıllarına kıyasla Suriyelilerin kendi işyerlerini açmalarının ardından esnafların durumunda bir değişiklik olduğunu belirtse de genel anlamda bir canlılık olduğunu ifade etmektedir:

“İlçede ekonomik anlamda esnaf açısından bir gelişme oldu. İlk zamanlar Suriyeliler kendi esnaflıklarını yapmadıkları için Türk esnafından alışveriş yapıyorlardı. İster istemez bir katkıları oldu. Ancak. Son zamanlarda bu alışverişin azaldığını sebebinin de Suriyelilerin kendi esnaf dükkânlarını açtıklarını söylüyorlar. Şu haliyle kıyaslandığında bile genel anlamda eskiye oranla ekonomiye bir katkıları oldu”

İlçenin temel geçim kaynaklarında görülen bu değişim ve iyileşmelerin ekonomik alana olan yansımaları, Suriyelilere çalışma hakkı verilmesi sonrasında önemli farklılıklar göstermiştir. Aşağıdaki tabloda ise, yerel halkın Suriyelilere verilen çalışma hakkı konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir.

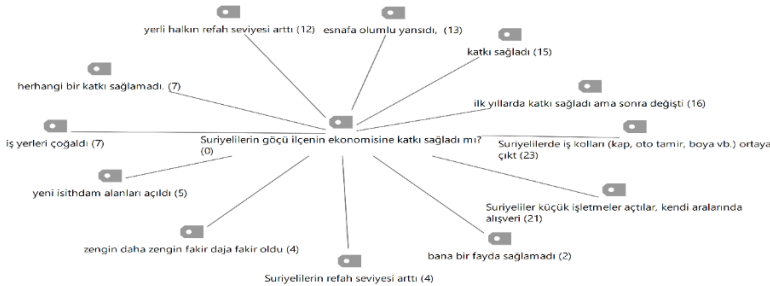

Bu konuda görüş beyan eden yerel halktan 8 katılımcı, Suriyelilere çalışma hakkı verilmesine ilişkin yerel halkta herhangi bir işsizlik korkusu olmadığını belirtirken, katılımcılardan 5 kişi, Suriyelilere çalışma hakkı verilmesi konusunda olumlu görüş beyan etmiştir. Katılımcılar arasında, Yayladağlıların işlerini kaybetme korkusu yaşadıklarını ifade eden kişi sayısı 7, yerel halktan gençlerin işsiz olduğunu belirten katılımcı sayısı da 5'tir. İşçi yevmiyelerinin Suriyelilerin göçü sonrasında azaldığını dile getirenlerin sayısı ise nispeten azdır. Suriyelilere çalışma hakkı verilmesi konusunda, olumlu ve eleştirel fikirler birlikte değerlendirildiğinde; ilçenin genel iktisadi yapısında görülen hareketlilik karşısında, ilçede yeni iş ve sanat kollarının ortaya çıkması ve var olan mesleklerde de yeni bir rekabet ortamının yaşanması olumlu gelişmeler olarak değerlendirilebilir.

4.2.2. İlçe Ekonomisi Üzerinde Görülen Etkiler ve Yeni İş Kolları

Göç dalgasının ilk yıllarında sadece yerli halk tarafından yapılan çeşitli iş, sanat ve meslek dalları geniş bir yelpazede Suriyelileri de kapsayacak şekilde genişlemiş ve hem nicelik hem de nitelik açısından önemli bir artışın yaşanmasına tanıklık etmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere, özellikle esnaf ve tacir sayısındaki artışlar, Suriyelilerin kurduğu ya da ortağı olduğu işletmeler ile birlikte farklı bir boyut kazanmakla kalmamış ve bu durum doğal olarak ilçenin iktisadi gelişmesine olumlu yansımıştır.

Yukarıdaki şemadan da anlaşılacağı üzere, yapılan görüşmelerde yerel halka yöneltilen “Suriyelilerin göçü ilçenin ekonomisine katkı sağladı mı?” sorusuna çoğunlukla olumlu yanıtlar verilmiştir. Görüşme yapılan 31 kişi içinden 15 katılımcı, Suriyelilerin göçünün ilçe ekonomisine katkı sağladığını, 12 kişi yerli halkın refah seviyesinin arttığını ve ilçeye sıcak para girişi olduğunu belirtirken, 13 kişi de bu durumun esnafa olumlu yansıdığını ifade etmiştir.

Ancak burada dikkat çeken husus, yerel halktan görüşme yapılan toplam 31 kişi içinden 16 kişi, esnafa olan olumlu katkının sonraki yıllarda değiştiğini ve 21 katılımcının da belirttiği gibi Suriyelilerin küçük işletmeler açarak kendi aralarında alışveriş yapmaya başladıklarını ve bu durumun ilçe esnafına zarar verdiğini dile getirmiştir. Bu konuda düşüncelerini paylaşan Y-4 şunları söylemektedir:

“Ama daha sonra kendi işyerlerini tercih etmeye başlayınca artık bizim esnafımızı değil de kendi esnaflarını tutmaya başladılar. Her sektörde kendi işyerlerini açtılar. Gıda, tamir vs. ama artık olumsuz yönde bir durum oluştu. Artık alışverişlerinde artık bizleri tercih etmiyorlar.”

Bir diğer görüşmeci Y-8; “Döviz bürosu açtılar. Önceden bizim esnafımıza giderlerdi. Ama şimdi kendi dükkânlarına gidiyorlar. Hangi branşta esnaflık yürütüyorlarsa kendi halkı da oradan alışveriş yapıyor. Berberler önceden dolar taşardı. Ama şimdi kendileri 7-8 dükkân açtılar ve oraya gidiyorlar.”

Görüşme yapılan yerli halktan 23’ü, Suriyelilerin gelişiyile birlikte yeni iş kollarının ortaya çıktığını belirtmektedir. Özellikle dile getirilen kaportacılık, oto döşeme, su ve elektrik tamir atölyeleri, boya ve badana işleri gibi çeşitli meslek dallarına ilişkindir. İlçede yeni iş kollarının ortaya çıkması hem ilçenin ekonomik hayatına olumlu bir canlılık getirmekte hem de yerel halkın dile getirdiği gibi ilçede eksikliği hissedilen bazı meslek dallarına ait önemli bir ihtiyacı da gidermektedir.

Bu konuda görüşlerini ifade eden Y-23 şunları söylemektedir:

“Kaportacı bayağı ortaya çıktı. Tamirci elektrikçi var. Bunlar olunca biz de Antakya’ya gitmiyoruz onlara yaptırıyoruz işi”

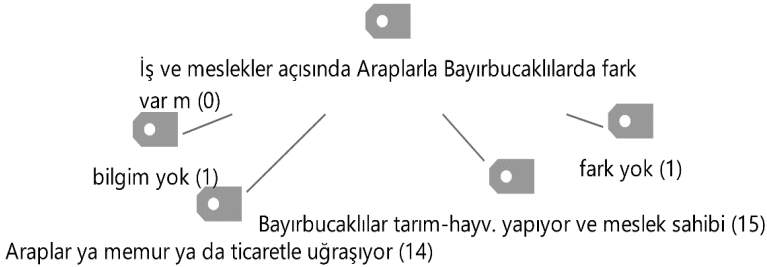
Bir diğer görüşmeci olan Y-26’ya göre; “şimdi, her köşede en az bir kaportacı, su tamircisi, fayansçısı, elektrikçisi yani her meslekte varlar. İnşaat alanında da öyle bir kartonpiyer yaptıracağımız zaman Yayladağı’nda pek yok, sıra gelmiyordu

ama şimdi o meslekleri yapan çok insanlar var.”

Yine yerel halktan Y-9 şu görüşlerini paylaşmaktadır: *“Mesela kaportacılık konusunda burada bunu anlayan bir meslek erbabı yoktu. Bir de meslek erbabı çok Suriyeliler arasında. Değişik meslek dallarından insanlar oldu. O yönden rahatladık.”*

İlçenin iktisadi canlılığı üzerinde göç eden Suriyelilerin bazı alanlarda girişimci oldukları da görülmektedir. Bu noktada dikkat çeken birkaç girişimcilik örneği, sayıları az da olsa, ilçede yaşanan iktisadi gelişmeye örnek gösterilebilir. Bu sektörler arasında özellikle sanayi alanında yer alabilecek olan ekmek fabrikası, dondurma çubuğu üretim tesisi gibi işletmeler yerel halkın dikkatini çekmektedir.

Yapılan görüşmelerden anlaşıldığı kadarıyla girişimcilik alanında faaliyet gösterenlerin daha çok Arap aileler olduğu yerel halk tarafından ifade edilmektedir. İş ve yapılan meslekler açısından Suriyeliler arasında Araplar ile Bayırbucaklılar arasında farklılık var mı şeklinde yöneltilen soruya görüşmeciler aşağıdaki şemada da görüleceği üzere farklı cevaplar vermişlerdir. Buna göre;

Yerel halktan Y-17 bu konuda şu görüşleri ileri sürmektedir:

“Araplar çok zengin olarak geldi buraya. Mesela dondurma çubuğu fabrikası, ekmek fabrikası gibi küçük işletmeler açtılar burada. Araplar hayvancılıkla ilgili de bir işletme kurdular.” Bir diğer yerel halktan katılımcı Y-6 ise, *“Araplar fabrikatör. Zengin iş adamları. Ticaretle uğraşiyor çoğunluğu.”* şeklinde görüş beyan etmiştir.

Görüşmecilerden Y-2 şu düşüncelerini paylaşmıştır:

Türkmenler daha çekimser. Türkmenlerde tarım sektöründe olanlar, kendi mesleğini icra edenler oldu. El sanatları, oymacılık, oto tamirciliği vb.

Bayırbucaklılar arasında yaygın.”

Bir diğer görüşmeci Y-20, *“Türkmen kardeşlerimizin de mesleki teknik yeterliliği iyi ama ihracata yönelik değil kendi alanlarında mesela oto kaportacısı, inşaat alanında birçok faaliyette iş yapan Türkmen kardeşlerimiz var. Bu ayrımı görüyoruz.”* şeklinde görüşlerini paylaşmıştır. Y-17 de; *“Türkmenler kırsal kesim. Esat rejiminde olduklarında devlet kademelerine girememiş Türkmenler”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Bu noktada yerel halka göre, Bayırbucaklılar ile Arapların yapmış olduğu iş ve meslekler açısından farklılıklar bulunmakta ve Bayırbucaklılar daha çok tarım ve meslek dallarında çalışırken, Arap aileler ise daha çok ticaretle uğraşmakta ve Suriye’de devlet işlerinde istihdam edilmektedirler.

Bu başlık altında ayrıca şu hususun da altı çizilebilir ki; görüşme yapılan yerel halktan bazıları (5 kişi) Suriyelilerin kaldığı kamplarda çalışan Yayladağlıların iş imkânına kavuştuklarını belirtmektedir.

Yerel halktan Y-21 bu hususta şu görüşleri paylaşmıştır:

“Yayladağı insanı da çadırlarda bazı alanlarda istihdam edildiler. Şu anda çadır kentte çalışanlar çıkartılsın, doğal olarak 200 hane geçim sıkıntısına düşecek.”

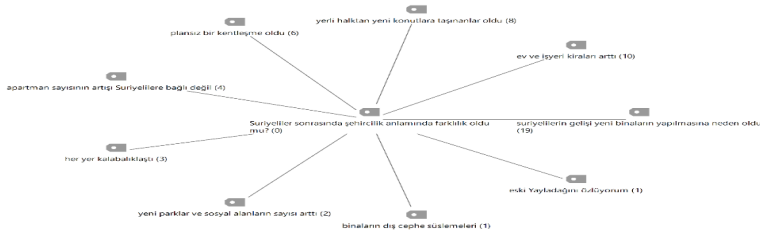
Y-8 ise şu görüşleri dile getirmiştir: *“Bizim nüfusumuz 5 bin civarındaydı. Göçten sonra katkısı oldu. 300 kişiye yakın işe giren yerli halkımız oldu. Hala çalışmaktalar.”*

Beyan edilen görüşler bir bütün olarak değerlendirildiğinde Suriyelilerin göçü ile birlikte ilçede esnafın gelirinde artış yaşandığı, ilçede yeni iş kollarının ortaya çıktığı ve bu durumun hem eksikliği hissedilen sanat ve iş dallarında bir yenilik getirdiğini hem de az da olsa bir rekabet ortamına vesile olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla, yaşanan göç sonrasında Yayladağı ilçesinde ekonomik bir canlılığın olduğu ve bu durumdan hem yerli ilçe esnafının hem de yeni iş alanları açan Suriyelilerin yararlandığını belirtmek yanlış olmayacaktır.

4.2.3. Konut Sektöründe Canlılık ve Şehircilikte Meydana Gelen Değişiklikler

Suriyelilerin göçü sonrasında Yayladağı ilçesinde inşaat sektörünün önemli ölçüde canlılık kazandığını ve bu durumun genel anlamda hem ekonomik hem de sosyal bir hareketliliği beraberinde getirdiğini söylemek mümkün. İlçe ekonomisinde ve temel geçim kaynaklarında görülen ilerleme, artan tüketim harcamalarına paralel bir biçimde, ilçenin refah düzeyine olumlu yönde yansımalar meydana getirmiştir. Refah düzeyindeki bu artış, hem yerli halkın hem de Suriyelilerin yaşadıkları mekânlar üzerinde bir dönüşüm ve değişime şahitlik etmiştir.

Şöyle ki, geçici barınma merkezleri dışında kalmalarına izin verilen Suriyelilerin ilçedeki var olan konutlara yerleşmeleri, konut kiralalarını önemli ölçüde arttırmıştır. Konut kiralardaki bu artış ilçede inşaat sektörünün canlanmasına neden olmuş ve kısa bir sürede konut arzında bir artış yaşanmıştır. İlçede bu talebin bir sonucu olarak yorumlanabilecek şekilde, TOKİ tarafından da konut üretilmiştir. Suriyelilerin ilçede belli bir zaman sonra, yapılan yardımların yanında kendilerinin de işgücü piyasasında ücretli olarak çalışmaları sonucu, mali imkânlarının az da olsa artması, onları geçici barınma merkezlerinin dışında konut kiralama taleplerine sevk etmiştir.

Yukarıdaki şemada da görüleceği üzere, görüşmecilerden 19'u Suriyelilerin geliştiyle birlikte ilçede yeni binaların yapıldığını, nüfus artışına paralel olarak konut sektöründe bir canlanma olduğunu, yeni parkların ve sosyal alanların açıldığını belirtmektedir.

Yerel halktan katılımcı Y- 22 bu durumu hazır müşteriye bağlamakta; düşüncelerini "Bu kadar gelen olmasaydı, bu kadar bina olmayacaktı bence. Çünkü hazır müşteri var tabiri caizse." şeklinde dile getirmektedir. Y-25 ise,

“Yayladağı’nda inşaat son 7-8 senedir yani yüzde ikiyüz değişti, arttı. Yani eski evler yıkıldı, yerine yeni evler, binalar yapıldı. Yarısı bu şekilde değişime uğradı yani.” şeklinde görüş beyan etmektedir.

Bir diğer katılımcı Y-7’ye baktığımızda, *“Evet arttı. Yeni park ve bahçeler, kafeler piknik alanları ve TOKİ’nin konutları. Hepsi Suriyeliler geldikten sonra oldu. Yayladağı küçük bir yerdi.”* şeklinde görüşlerini ifade etmektedir.

Görüşme yapılan 10 katılımcı da artan talep artışına paralel olarak ilçedeki ev ve iş yeri kiralarının artış gösterdiğini vurgulamaktadır. Yerel halktan 6 katılımcı da tüm bu gelişmelerin şehircilik anlamında planlı bir şekilde yapılmadığını ileri sürmektedir.

Kira artışları konusunda yerel halktan bazı kişilerin görüşleri şu şekildedir: Y-4; *“Yerli halkın esnaf olan yerli halkın ve evleri kirada olanların refah seviyeleri arttı. Evler önceden ucuzdu ama göçle birlikte kıymetli oldu kira fiyatları arttı.”* Y-7; *“Bu yüzden kira bakımından bir artış olduğunu düşünüyorum.”*

Kira artışlarının nedenlerinin başında, doğal olarak Suriyelilerin göçü birinci sırayı almaktayken ilçede ekonomik anlamda artan refah seviyesinin de payı büyüktür. Yerel halktan görüşme yapılan 8 kişi, Yayladağı’ndaki artan refah seviyesinin bunda etkili olduğunu düşünmektedir:

Görüşmecilerden Y-17 bu durumu şöyle açıklamaktadır: *“Durumu iyi olan Yayladağlıların eski oturdukları evlerini kiraya verip yeni evlere taşındıkları bir durum oldu.”*

Y-22’nin söylediklerine göz atacak olursak; *“Örneğin en kötü barınağını bile kiraya vererek, daha rahat bir daireye çıkayım istiyor. Bizim ilçeye geldiğimiz ilk zamanlara göre, 2011’de burada 2-3 tane bina vardı sadece. Böyle olmasa da bu kadar hızlı bir gelişim olmayacaktı. Ama ne oldu 4 binlik bir ilçeye 10 bin 12 bin bir mülteci gelince, işgücü arttı ve bu durum inşaat sektörünün artmasına neden oldu.”*

Bir diğer yerel halktan katılımcı Y-7 görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir:

“Çok fazla oldu. Bunun bir örneği de benim arkadaşım 2 odalı evlerini kiraya verip 2-3 sene oradan aldıkları kira geliriyle yeni bir apartmana taşındılar.

Kiraya verilmeyecek durumdaki odaların bile (Suriyelilere malum kalacak yerleri olmadığı için tutmak zorunda kaldılar) ucuz da olsa pahalı bir şekilde Suriyelilere verdiler kira yönünden ekonomide olumlu yönde etkileri oldu.”

Y-8'in düşünceleri de benzer şekildedir: *“Ekonomisi güçlenen daha iyi binaya çıktı, garibanlar da eskisi gibi devam ediyorlar hayata.”*

Bu örneklerden anlaşılacağı üzere, Suriyelilerin talep etmeleriyle birlikte yükselişe geçen kira bedelleri, yerel halkın da dikkatini çekmiş ve öncesinde tam olarak kullanılmayan bazı depo veya ardiye gibi alanlar küçük bir onarımın ardından kiraya verilmeye başlanmıştır. Hatta yerel halk arasında belli bir süre sonra, özellikle esnaf kesiminde, güçlenen mali durumlarına uygun olarak yeni ve geniş konutlara taşınma süreci başlamıştır. Mali olanakları artan bu kesimin ayrıldıkları evlerini de kiraya verme yolunu seçtikleri ve böylelikle ilçede mekânsal bir dönüşüme geçildiği görülmüştür.

4.3. Sosyal Bütünleşme

Bilindiği üzere ülkemizin Suriye ile geçmişe dayalı ortak değerleri bulunmakta, gelenekten dini inançlara kadar birçok konuda tarihi ve kültürel bağlar iki kültür arasında birbirine yakın alanları teşkil etmektedir. Bu noktada Yayladağı ilçesine göç eden Türkmen aileler (ki bunlara Bayırbucaklılar denilmektedir) ayrı bir önem taşımakta olup ilçeye göç edenlerin büyük çoğunluğunu oluşturmaktadırlar. Bayırbucaklıların özellikle Türkçe bilmeleri ve Türkiye ile ortak bir geçmişe dayalı kültürel ve akrabalık ilişkileri onların yerel halkla kurdukları iletişimde kendilerine büyük avantaj sağlamaktadır. Bayırbucaklıların yanında ilçeye göç eden Arap ailelerin sayıca az olmaları ve de Türkçe bilmedikleri için iletişim problemi yaşamaları onlar açısından daha farklı bir uyum sürecini beraberinde getirmektedir.

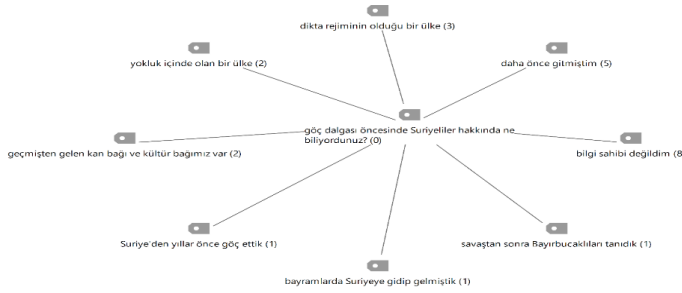
Hal böyleyken mülakat yapılan yerel halkın Suriyelilere ilişkin düşüncelerini sorduğumuzda verdikleri cevaplar sosyal ilişkiler açısından önemli farklı sonuçları bünyesinde barındırmaktadır. Bu farklılıkta; Suriyelilerin geldikleri ülkenin kültürel ve politik ortamından kaynaklanan nedenlerle farklı bir düşünüş ve yaşayış tarzına sahip oldukları gerçeğini de göz önünde bulundurmamak gerekmektedir.

Bu çerçevede, sosyal bütünleşme ve uyum başlığı altında; ilk olarak yerel

halkın yaşanan göç sürecinde Suriyelilerle ilk temasları konusu ele alınacak ve ardından, ilçe halkının Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusundaki fikirlerine yer verilecektir. Üçüncü olarak, Suriyelilerin aile yaşamları, komşuluk ve arkadaşlık ilişkileri konusuna değinilecek ve son olarak da yerel halkın Suriyeliler hakkında son dönemdeki düşünceleri açıklanmaya çalışılacaktır.

4.3.1. Suriyelilerle Kurulan İlk Temas

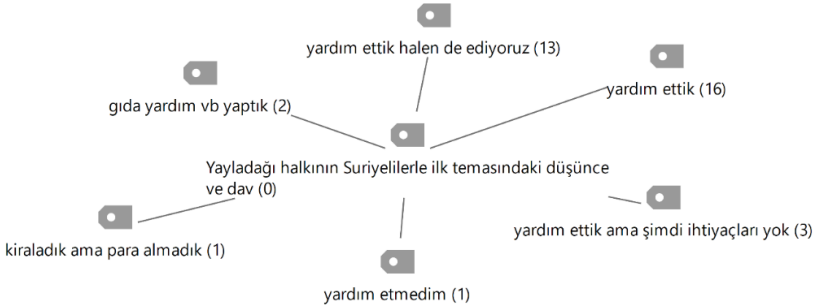
Suriyelilerle ilk temasın yaşandığı 2011 yılına gelmeden önce yerel halkın Suriyeliler hakkında herhangi bir bilgiye sahip olup olmadıklarına ilişkin yöneltilen soruya 23 katılımcıdan 8'i bilgi sahibi olmadıklarını belirtirken, daha önce gitmiştim diyen görüşmeci sayısı 5'tir. Toplam 5 görüşmeci de Suriye'yi dikta rejimi altında, yokluk içinde yaşanan bir ülke olarak tarif etmektedir. Suriyelilerle geçmişten gelen akrabalık bağları bulunduğunu ifade eden Suriyeli sayısı ise, yalnızca 2'dir.

Görüşmecilerin bu genel fikirlerinden de anlaşılacağı üzere yerel halkın Suriyelilere yönelik özellikle sosyal ve kültürel açılardan yeterli bir bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Üstelik bu durum, ileride belirtileceği üzere, Suriyelilerle kurulan kültürel ilişkilere de yansımakta ve geçmişe dayalı tarihi bağların yeni nesiller tarafından çok da bilinmediğini ortaya koymaktadır.

Yayladağı halkının Suriyelilerin 2011 yılında başlayan göçlerine ilişkin, Suriyeliler ile ilk temaslarındaki düşüncelerinin ne olduğunu ele alan aşağıdaki şemada da görüleceği üzere, 31 görüşmecinin 30'u Suriyelilere evlerini kirasız vermek, gıda ve giyim yardımlarında bulunmak gibi çeşitli yardımlar faaliyetleri içinde oldukları görülmektedir.

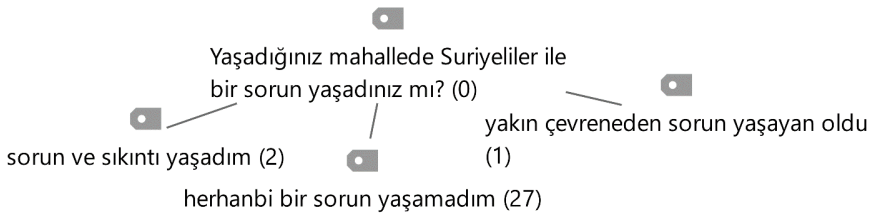

Suriye krizi sonrasında Yayladağı ilçesine yönelik ilk göç dalgası başladığında yerli halkın neredeyse tamamının Suriyelilere çeşitli yardımlarda buldukları anlaşılmaktadır. Göç dalgasının sıcak olarak hissedildiği 2011 yılından sonraki yıllarda ise yerel halkın Suriyelilere ilişkin görüşlerinde aşağıdaki başlıklarda ele alındığı üzere önemli değişikliklerin olduğu görülmektedir.

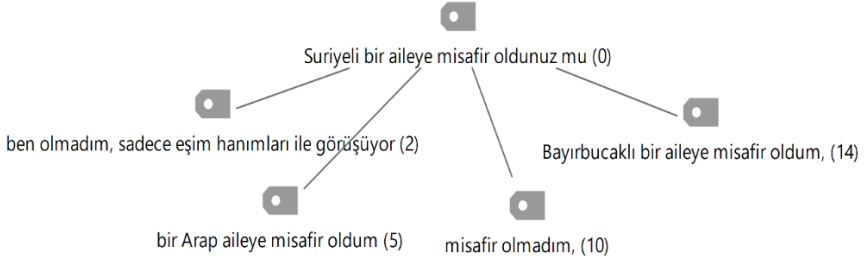
4.3.2. Suriyelilerin Aile Yaşamları, Komşuluk ve Arkadaşlık İlişkileri

Suriye’den Yayladağı ilçesine göçün başladığı ilk yıllarında ilçede kurulan çadır kent ve kamplarda kalan Suriyeliler zamanla ilçede kiraladıkları evlerde kalmaya başlamışlardır. Haliyle bu durum ilçenin farklı mahallelerine yerleşen Suriyelilerle yerel halkın birbirleriyle temas ve iletişimlerini de beraberinde getirmiştir.

Çalışma kapsamında görüşme yapılan yerel halktan sadece 3 kişinin olumsuz cevap verdiği “yaşadığınız mahallede Suriyelilerle olumsuz bir durum yaşadınız mı” sorusuna herhangi bir sorun yaşamadım şeklinde yanıt veren kişi sayısı 27’dir.

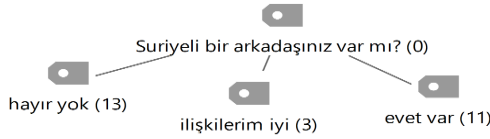

Ancak bu sorunun ardından yöneltilen “Suriyeli bir aileye misafir oldunuz mu?” sorusunun cevaplarına göz atıldığında hiç misafir olmayan 10 görüşmecinin yanında 21 katılımcının farklı gerekçelerle Suriyeli bir aile ile temas kurduğu ve bu ailelere misafir oldukları görülmektedir.

Verilen cevaplar içinde Bayırbucaklı bir aileye misafir oldum diyen 14 katılımcının görüşleri genel olarak benzer ifadeler içermektedir. Şöyle ki; görüşmecilerden Y-11 Bayırbucaklılara misafir olma gerekçesini “*Bayırbucaklıların komşulukları da daha iyi*” şeklinde ifade etmektedir. Y-9, “*Komşularımız var. Sıkıntı yaşamadık. Ama onlar Türkmen*” şeklinde görüş beyan ederken, bir diğer görüşmeci Y-5 ise düşüncelerini şöyle açıklamaktadır: “*Evet misafir oldum. Bizden çok farklılar. Ama insani olarak iyiler*”.

Bu görüş ve ifadeler ışığında şu söylenebilir ki; Yayıldağlılar genel olarak Bayırbucaklı aileler ile görüşmektedirler. Bayırbucaklılara misafir olmalarının ve bu aileler ile diyalog kurmalarındaki ana etkenin; dil, kültür ve gelenekler açısından kendilerini onlara daha yakın hissettikleri değerlendirilmesinde bulunulabilir.

Yukarıdaki şemadan görüleceği üzere, yerel halka yöneltilen “Suriyeli bir arkadaşınız var mı?” şeklindeki soruyu, 13 katılımcı Suriyeli bir arkadaşım yok şeklinde yanıtlarken, 14 katılımcı bu soruya olumlu cevap vermiştir. Bu 14 kişi arasından 3 kişi ise, ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların Arap veya Bayırbucaklılar arasında bir ayırım yapmadığı bu soruya verilen olumlu yanıtlardan kastedilen arkadaşların; daha çok Bayırbucaklılar arasında kurulan bir arkadaşlık

diyalogu olduğu aşğıdaki cevaplardan anlaşılmaktadır.

Bu yanıtlar arasında Y-29 şu görüşleri paylaşmıştır:

“Evet var. Diyaloglarım Türk arkadaşım ile nasılsam samimi olduklarımla Suriyeli arkadaşım da aynı şeyleri yaşıyoruz. Araplarla fazla anlaşamıyoruz. Arapça konuştukları için. Türkmenlerle anlaşabiliyoruz.”

Y-21, Suriyeliler içerisinde Bayırbucaklı aileler arasında akrabalık ilişkileri olduğu için yakın temas halinde olduğunu belirtmektedir. Y-21 bu durumu şöyle açıklamaktadır: *“Akrabalarımız var. Görüştüğümüz kişiler var elbette.”* Görüşmecilerden Y-6, Türkmen olan Bayırbucaklılar ile arkadaşlık kurduğunu, Y-5 ise, arkadaşlık kurduğu Suriyelilerin iyi olduğunu ifade etmektedir.

Bu cevaplar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, arkadaşlık ilişkilerinin Araplardan ziyade Türkmenlerle daha fazla olduğu ve bunun sebepleri arasında dil problemi olmadan iletişim kurulabildiği ve bazı ailelerin Bayırbucaklı ailelerle geçmişe dayanan akrabalık bağlarının olduğu değerlendirilmesinde bulunulabilir.

Bu kısımda dile getireceğimiz bir diğer konu ise, Suriyelilerin aile yaşamlarına ilişkin Yayladağlıların düşünceleridir. Suriyelilerin aile yaşamları hakkında neler söyleyebilirsiniz? sorusuna, Suriyeli ailelerin geç saatlere kadar oturmaları ve gürültü yaptıkları şeklinde verilen cevapların ağırlığı dikkat çekmektedir. Suriyelilerin dış görünüşleri, giyim ve kuşamları ile temizlik alışkanlıkları da yerel halka farklı gelen hususlar arasındadır.

Görüşmecilerden Y-13 Suriyelilerin geç saatlere kadar ayakta kalmalarına ilişkin şu görüşleri dile getirmektedir: *“Gece geç saatlere kadar oturuyorlar. Suriye’de herhalde yaşadıkları o şekilde sanırım. Gece geziyorlar. O alışkanlıklarını sürdürüyorlar.”*

Katılımcılardan Y-24 bu durumu şöyle ifade etmektedir: *“Mesela geç saatlere kadar uyumama alt katımızda Türkmen aile var, onlar da geç uyuyorlar. Araplar da böyle bir kültür var bu Türkmenlere de geçmiş”. Y-4 ise bu konuda şu düşünceleri paylaşmıştır: “Tek sıkıntı gece uyumamaları. Sabah 4’e kadar uyumazlar. Nargile içerler. Ses yaparlar. Kiracıyı da uyarıyoruz. Uyarıyoruz ama çok kalabalıklar ve çok ses yapıyorlar.”*

Suriyeli ailelerin giyim kuşamları ve temizlik alışkanlıklarına ilişkin Yayladağlıların görüşlerine göz atacak olursak, özellikle Suriyeli kadınların giyimlerine ve makyajlarına özen gösterdikleri ancak aynı özeni evlerinin temizlik ve düzeninde göstermedikleri dile getirilmektedir. Konu hakkında görüşlerini aldığımız Y-7, kıyafet konusunda Suriyeli kadınların Türk kadınlarından çok daha gösterişli ve bakımlı olduklarını vurgulamaktadır.

Görüşmecilerden Y-23, bu konuda şunları dile getirmektedir: *“Yaşam tarzları bize uymuyor. Temizlik hiç yok. Dıştan temiz gibiler ama evleri temiz değil.”*

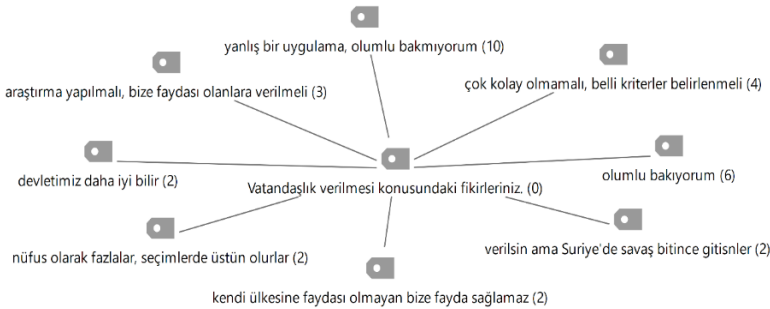
Bir diğer katılımcı Y-9 da şu görüşleri paylaşmaktadır: *“Evleri temiz değil. Durumları iyi olmasına rağmen. Temiz değiller. Çok pisler. Ama dışarıya çıktıklarında kılık kıyafette dört dörtlükler.”*

Yayladağlıların Suriyelilerin yemek kültürlerine yönelik görüş ve düşünceleri de Suriyeli ailelerin yemeklerinin daha çok baharat içerdiği, kendi yemeklerine benzemediği, kendi damak tatlarına uymadığı yönündedir. Bu konuda fikirlerini paylaşan Y-11 şu görüşleri ifade etmektedir:

“Özellikle yemekleri çok baharatlı, kokularına dayanamıyoruz.”

Y-19 da, Suriyelilerin yemek kültürlerinin kendi kültürlerinden farklı olduğunu, yemek kültürünün Arap kültürüne daha yakın olduğunu dile getirmiştir.

4.3.3. Suriyelilere Vatandaşlık Verilmesi

Sosyal bütünleşme ve entegrasyonun belki de son aşaması olarak değerlendirilebilecek olan Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda bize fikir verecek olan yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, yerel halktan görüşme yapılan

14 kişi vatandaşlık verilmesine yönelik olumlu bir düşünce içerisinde bulunmazken araştırma yapılmasını isteyen ve belli kriterlere göre vatandaşlık verilmesine olumlu bakanların sayısı ise 15 kişidir. Görüşme yapılan yerel halktan 2 kişi de bu konu hakkında, “devletimiz daha iyi bilir” şeklinde görüş beyan etmiştir.

Vatandaşlık verilmesine olumlu bakmayan Y-4 konu hakkında şu görüşleri ileri sürmektedir:

“Verilmemeli. Buraya kaçıp gelmişler. Ama verilmesinin sebebi şu: burada rahatları. Ama trafik cezası falan kesemiyorsun, işlem yapamıyorsun asayiş konusunda. O yüzden bizler gibi yargılanabiliyorlar vatandaşlık verilince. Trafik kurallarına uymuyorlardı vatandaşlık alıp kayıtlara geçince cezai yaptırımlara tabi tutulabiliyorlar. Ama vatandaşlık verilmesine olumlu bakmıyorum.”

Yerel halktan bir diğer katılımcı olan Y-3 ise şunları aktarmaktadır:

“Bunlara vatandaşlık verilirse, ben Yayladağı için konuşuyorum çünkü nüfus olarak bizden fazlalar. Her halükarda muhtarlıkta belediyede her şey ellerinde olur. Kendilerinden seçerler.”

Vatandaşlık verilmesi konusunda yerel halktan görüşme yapılanlar arasından belli kriterlere göre bu hakkın verilmesinden yana görüşler ortaya koyan Y-9’a göre, “Bu konuda karşı değilim. Ama bu noktada seçici davranılması gerekiyor mutlaka. STK’lara, yerel halka sorulması ve araştırılması gerekiyor.”

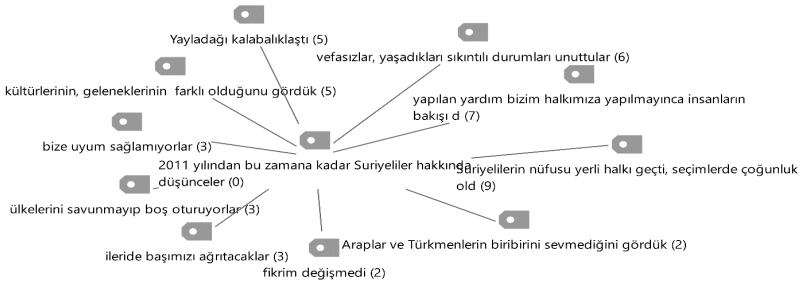
Bir diğer katılımcı Y-24 ise, şöyle bir görüşte bulunmuştur: “Kimlik ve kayıt altına alınmalılar. Ancak belli şartlarla verilmeli. Mesela yarın döndüklerinde iade edilmek kaydıyla. Geriye dönmek şartıyla verilmesi gibi. Çocukları okula kayıt yaptırarak, elinde mesleği var ama sıkıntı yaşıyorlar.”

Vatandaşlık verilmesi konusunda olumlu fikir beyan eden Y-25; “eğer yakın zamanda dönme durumları varsa gerek yoktu vatandaş olmalarına. Ama böyle bir süreç devam ederse ne zamana kadar o da sıkıntı olur. En azından statüleri belli olur.” şeklinde görüş ileri sürerken; Y-26 bu konuda çifte vatandaşlık verilmesi gibi bir uygulamaya gidilebileceğini belirtmektedir. Bu katılımcıya göre; “çifte vatandaş olmasında bir sakınca yok. Nasıl bizim Avrupa’ya giden vatandaşlarımız çifte vatandaş oluyorsa bunların olmasında da bence bir sakınca yok.”

Ortaya konulan bu değerlendirmelere göre yerel halkın, Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda farklı görüşlere sahip bulunmakla birlikte genel olarak, vatandaşlık verilmesi konusunda gerekli araştırmaların yapılması, ülkemizin menfaatlerine göre bir yol izlenmesi ve bu süreçte seçici davranılması yönünde görüşler ileri sürüldüğü görülmektedir.

Hatay ili genelinde 520 kişi ile gerçekleştirilen nicel bir çalışmada (Duruel, 2017: 120), Suriyelilere Türk vatandaşlığı verilmesi konusunda olumsuz görüş beyan edenlerin çoğu dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmada ortaya çıkan bu oran; aşkın bir değeri olan Türk vatandaşlığının Hatay halkı için ayrı bir önemi olduğu ve Hatay'ın henüz bağımsız bir devlet iken kendi Meclis kararı ile Türkiye'ye katılma kararı alarak Türk vatandaşlığını almaya karar veren Hatay halkının bu düşüncelerini, anlayışla karşılamak gerektiği şeklinde değerlendirmede bulunulmuştur.

4.3.4. Son Dönemde Suriyeliler Hakkında Düşünceler

Bu bölüm başlığı altında son olarak yerel halkın ilçelerine göç eden Suriyeliler hakkında ilk göç dalgasından bu zamana kadar geçen süre zarfında düşünce ve kanaatlerinde meydana gelen değişimlerden söz edilecektir.

Yukarıdaki şemadan da görüleceği üzere, görüşme yapılan yerel halk arasından sadece 2 katılımcının "fikrim değişmedi" dediği bu konuda, özellikle Suriyelilerin nüfusunun artması nedeniyle bazı kaygılar taşıdıklarını beyan eden, zaman içinde Suriyelilerin kültürlerinde farklı yanlar gördüklerini dile getiren ve Suriyelilerin önceden yaşadıkları sıkıntılı durumları unuttuklarını söyleyen kişilerin toplamı 29'dur.

Bu konuda görüş beyan eden katılımcılardan Y-17 şu fikirleri ileri sürmüştür: *“Bizim yerel nüfusumuz azınlıkta kaldı. Biz 5 bin nüfusluymuz. Onlar 25 bin. Burayı o yüzden çok etkiledi.”* Bir diğer katılımcı Y-25’e göre; *“Normal Yayladağı nüfusu 5-6 bin iken şu anda Yayladağı merkezinde işte Yayladağı nüfusunun belki 3 katı Suriyeli var. Bu sosyal kültürel açıdan da değişik sıkıntıları da beraberinde getiriyor.”*

Suriyelilerin ilçeye göçü sonrasında nüfuslarının artış gösterdiğini beyan eden bir diğer katılımcı Y-8 ise şu görüşleri paylaşmıştır: *“Halk birden bire yoğun gördüğünde mesela bizim mahallede 400 hane yerli halk varken Suriyeli halk 705 hane oldu. Yerli halk Suriyeli ailelerin nüfus olarak kendilerinden çok olduklarını görünce tedirgin oluyorlar.”*

2011 yılından bu yana Suriyeliler ile ilgili görüşlerinin değiştiğini beyan eden bir diğer katılımcı olan Y-22, Suriyelilerin yapılan yardımlara vefa göstermediklerini ifade etmektedir:

“Biz gelen mülteci konumunda yani misafir konumunda kişilere yaptığımız yardımların karşılığını göremedik. Bunu karşılık olarak yapmıyorduk ama en azından bir saygı bir ne bileyim ona hürmet tarzında veyahut bir vefa gibi bir şey beklersin bekliyorduk. Ama yaptığımız, ne bileyim yardımlar olsun bunların kabul edilmediğini veyahut ters manada bize olumsuz yansıdığını gördük. Bu da ne yaptı, bizim onlara karşı bakışımızı değiştirdi.”

Yerel halktan Y-10 şu düşüncelerini dile getirmiştir: *“Ama şimdi o zorlukları yaşamamışlar gibi davranıyorlar. Unutuyorlar o günlerini. Sınırdan geçerken zor durumlarına şahit oluyorduk köylerde.”*

Bir diğer katılımcı Y-31 ise, *“Hiçbir şey olmamış gibi davranıyorlar. Ben onların yerinde olsam çatlayıp ölürüm. Sanki ülkelerinde savaşlar ölümler olmamış gibiler. Hiç umurlarında değil. Kaygıları yok.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Suriyelilerin göçü sonrasında aradan geçen 7-8 yılın sonunda yerli halktan görüş beyan edenler arasında Suriyelilerin kültürel anlamda bazı farklı yanlarına şahit olduk diyenlerin görüşlerine yer verecek olursak; bu konuda Y-28 şu görüşleri ileri sürmüştür: *“Toplumumuzun gerçekten çok kendi örf ve adetlerine aykırı yaşam şekilleri ortaya çıkmaya başladı.”*

Bir diğer katılımcı (Y-24) ise, *“biraz daha tanıdıkça fikirlerim değişti, yanlışlıklar gördüm o nedenle şuan yüzde elli elliyim şuanda.”*

Katılımcılardan Y-7 ise şu fikirleri ileri sürmüştür: *“İlk geldikleri zaman acımıştık. Daha sonra bizden daha fazla Türkleşmeye çalışarak ve bu rahatlığı bizlere hissederek bizleri rahatsız etmeye başladılar. Bu yüzden hiddetlendik onlara.”*

Bu başlık altında son olarak Suriyelilere yapılan yardımların kendilerine yapılmadığını beyan eden yerli halktan kişilerin görüşlerine yer vermek gerekirse; Y-15 şunları ifade etmektedir: *“İlk geldiklerinde acıma duygusu vardı. Ama devletimiz ilk onlara yardım ediyor. Bizi hiçe saymış gibi oluyorlar açıkçası.”*

Y-14 ise şu fikirleri ileri sürmüştür: *“Yardım yapılsın ama aşırı derecede ayrımcılık oluyor. Bizim de insanımız var burada. Ama kendilerine daha çok yardım geliyor. Bizim halkımızda da yardıma ihtiyacı olanlar var.”*

Bir diğer katılımcı olan Y-27, *“Yerli halk, Suriyelilerin Türkiye’de yaşayan fakir ailelerden daha iyi şartlarda yaşadıklarını düşünüyorlar. Tabi insanlar etkileniyor bu gibi düşüncelerden.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

SONUÇ

1980’li yılların başından itibaren hız kazanan üretim, ulaşım ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan insan hareketliliği, 21. Yüzyılın ilk çeyreği dolmadan farklı bir şekilde tanımlanmaya başlamıştır. Artık serbestlik ve sınırların aşındığı bir dünya özlemi yerini, sınırların daha çok tahkim edildiği ve her şeyin kayıt altına alınarak gözetlendiği bir dünya gerçeğine bırakmıştır. Küreselleşme paradigmasını tersine işleten bu sürece neyin yol açtığı çok açık bir şekilde ortadadır. Düzenli ve düzensiz göç olgusu.

Bu kısa çalışmada da görüleceği üzere nedenleri ve sonuçları her ne şekilde ortaya çıkmış olursa olsun her göç hareketi, sadece fiziki bir mekân değişikliğini içermemekte ve insanın olduğu her yerde görüldüğü üzere sosyal ve ekonomik bir takım süreçler de işin içine dahil olmaktadır.

2011 yılında Suriye’de yaşanan iç çatışma ve güvensizlik ortamından kaçan Suriyelilerin, ülkemizin güney hattında yer alan diğer sınır bölgeleriyle birlikte

ilk durak yerleri, Yayladağı ilçesi olmuştur. Hatay'ın küçük bir sınır ilçesi olan Yayladağı'nda, Suriye krizinin patlak verdiği 2011 yılından bu yana meydana gelen dış göç akını hem ilçedeki yerli nüfus hem de Suriyeliler üzerinde önemli sosyal ve iktisadi değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur.

Suriyelilerin ilçeye gelişlerinden birkaç yıl sonra etkisini gösteren bu değişimler sonucunda, ilçenin iktisadi yaşamında belirgin bir canlılık göze çarpmıştır. Yasal düzenlemelerle birlikte Suriyelilere çalışma izni verilmesi sonrasında ekonomik alanda yeni bir rekabet ortamı oluşmuş, sadece yerli halk tarafından yapılan çeşitli iş, sanat ve meslek dalları geniş bir yelpazede Suriyelileri de kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Özellikle esnaf ve tacir sayısında artışlar yaşanmış, Suriyelilerin kurduğu ya da ortağı olduğu işletmeler iktisadi alanda faaliyet göstermeye başlamıştır. Genel olarak iktisadi alanda baş gösteren bu canlanma ve ilerleme, ilçedeki diğer alanları da etkileyerek artan tüketim harcamalarına paralel bir biçimde, ilçenin refah düzeyine de olumlu yönde katkılar meydana getirmiştir. Refah düzeyindeki bu artış, hem yerli halkın hem de Suriyelilerin yaşadıkları mekânlar üzerinde bir dönüşüm ve değişime şahitlik etmiştir. Şöyle ki, geçici barınma merkezleri dışında kalmalarına izin verilen Suriyelilerin ilçedeki var olan konutlara yerleşmeleri, konut kiralarnı önemli ölçüde arttırmıştır. Konut kiralarnındaki bu artış ilçede inşaat sektörünün canlanmasına neden olmuş ve kısa bir sürede konut arzında bir artış yaşanmıştır.

Suriyelilerin talep etmeleriyle birlikte yükselişe geçen kira bedelleri, yerel halkın da dikkatini çekmiş ve öncesinde tam olarak kullanılmayan bazı depo veya ardiye gibi alanlar küçük bir onarımın ardından kiraya vermeye başlanmıştır. Hatta yerel halk arasında belli bir süre sonra, özellikle esnaf kesiminde, güçlenen mali durumlarına uygun olarak yeni ve geniş konutlara taşınma süreci başlamıştır. Mali olanakları artan bu kesimin ayrıldıkları evlerini de kiraya verme yolunu seçtikleri ve böylelikle ilçede mekânsal bir dönüşüme geçildiği görülmüştür.

Hatay gibi özellikle sınır il ve ilçelerinde yaşayan vatandaşlarımızın Suriye halkı ile geçmişe dayalı ortak değerleri, dini inançlardan geleneklere kadar birçok konuda tarihi ve kültürel bağları bulunmaktadır. Bu açıdan Yayladağı ilçesine göç eden Suriyeliler arasında Türkmen aileler (ki bunlara Bayır bucaklılar

denilmektedir) ayrı bir önem taşımakta ve ilçeye göç edenlerin büyük çoğunluğunu oluşturmaktadırlar. Bayırbucaklıların özellikle Türkçe bilmeleri ve Türkiye ile ortak bir geçmişe dayalı kültürel ve akrabalık ilişkileri, onların yerel halkla kurdukları iletişimde kendilerine büyük avantaj sağlamaktadır. Bayırbucaklıların yanında ilçeye göç eden Arap ailelerin sayıca az olmaları ve de Türkçe bilmedikleri için iletişim problemi yaşamaları onlar açısından daha farklı bir uyum sürecini beraberinde getirmektedir.

Bu çerçevede, yerel halkın yaşanan göç sürecinde Suriyelilerle gerek ilk temaslarında gerekse son dönemde kurdukları diyalog ve ilişkilerinde bu kültürel ve dini yakınlığın önemli etkisi göze çarpmaktadır. Bu açıdan Yayladağlıların buldukları mahallede Suriyeliler ile genel anlamda önemli bir sorun veya çatışma yaşamadığı, Suriyeli aileler ile kurdukları komşuluk, yardımlaşma ve arkadaşlık ilişkileri çerçevesinde Suriyelilerin ülkemize bütünleşmeleri konusunda örnek teşkil eden bir yaklaşım içinde oldukları söylenebilir.

Sosyal bütünleşme ve entegrasyonun belki de son aşaması olarak değerlendirilebilecek olan Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda ise yerel halkın, ülkemizin menfaatleri çerçevesinde belli kriterler esas alınarak bu hakkın verilmesinin daha uygun olacağı şeklinde değerlendirmelerde buldukları görülmektedir.

Bu noktada şu hususun da altı çizilmesi gerekmektedir ki; Yayladağı ilçesine göç eden Suriyelilerin sosyal ve kültürel yönlerden yerel halk ile bütünleşmeleri ve genel anlamda uyumları konusunda ilk zamanlardan bugüne, aradan geçen yaklaşık 8 yılın sonunda yerel halkın düşüncelerinde bazı değişikliklerin olduğu göze çarpmaktadır.

Şöyle ki; Suriyeliler hakkında ilk göç dalgasından bu zamana kadar geçen süre zarfında, yerel halkın özellikle Suriyelilerin nüfusunun artması nedeniyle bazı kaygılar taşıdıkları görülmektedir. Bu kaygıların başında, vatandaşlık hakkı kazanan Suriyelilerin yapılacak seçimlerde kendi adaylarını destekleyecekleri ve sayısal anlamda bir çoğunluk elde edecekleri düşüncesidir. Zaman içinde ortaya çıkan bir diğer eleştiri konusu da; yerel halkın Suriyelilerin kültürlerinde farklı yanlar gördüklerini dile getiren görüşleri ve genele yayılmasa da bazı Suriyelilerin önceden yaşadıkları sıkıntılı durumları unuttukları şeklindeki yakınmalardır.

Sosyal, ekonomik ve kültürel uyum konusunda, bir sınır ilçesinde yaşayan yerel halkın yaşadıkları dış göç deneyimini ele alan bu çalışmanın sonuçları, anlaşıldığı üzere göç olgusunu sadece yerleşik olanlar açısından irdelemektedir. Dolayısıyla yaşanan bu göç sürecinin Yayladağı ilçesi özelinde meydana getirdiği ilişkiler ağının tam olarak ortaya konulması amacıyla, göç alan yerde yaşayanlarla birlikte, göç eden Suriyelilerin de ne dediklerinin ve nasıl düşündüklerinin anlaşılması gerekmektedir.

Park ve Burgess'in ifade ettiği gibi (2017:15), göçmenlerin sosyal hayatımıza dâhil oluş süreci, tam manasıyla geçmişe değil aksine geleceğe yönelik bir faaliyet olarak değerlendirilmeli ve geleceğe yönelik bu faaliyetin de bir takım "bütünleşme ve sosyal uyum politikalarını" içerdiğini bir realite olarak kabul etmek gerekmektedir. Bu realite karşısında, zorunlu göçte maruz kalan yerde yaşayan yerli halk ile göç edenler arasında artık bir kültürlenme ve etkileşim sürecinden, ekonomik ve sosyal alanlarda yapılması gerekenlere ve genel anlamda karşılıklı uyum politikalarına kadar bir dizi çalışma ve projenin hayata geçirilmesi elzem görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2018), *Göç Sosyolojisi*, Nobel Yayıncılık, 2. Basım, Ankara.
- Akcan, A.T. (2018), "Türkiye İşgücü Piyasasında Suriyeli Sığınmacıların Yeri ve Etkileri", <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/589745>
- Alexanders Betts, A. (2017), *Zorunlu Göç ve Küresel Politika*, Çev: Seher Meltem Türkaslan, Hece Yayınları, Ankara.
- Arabacı, H. K. (2018), *Sosyal Bilimci Olma Yolunda*, Lykeion Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- Bademci A. (2017), *Suriye Sendromu, Suriye'de Bahar Ne Zaman*, Yeditepe Yayınları, İstanbul.
- Bilgin, S. (2006), *Hatay İli Yayladağı İlçesinin Sosyo-Kültürel Yapısı*, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Niğde, <http://docs.neu.edu.tr/library/>.
- Bozkurt, Ö. (2017), *Baykan Sezer'in Sosyoloji Anlayışı*, *Türk İdare Dergisi*, 485 (89)

Chambers, I. (2014), *Göç, Kültür-Kimlik*, Çev. İsmail Türkmen-Mehmet Beşikçi, Ayrıntı Yayınları, 2. Basım, İstanbul.

Çatak B. D. (2018), *Gündelik Yaşamda “Yerleşikler Ve Dışarıklıklar”*: Suriyeliler ve Yerli Halkın Karşılaşmaları, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Mersin.

Çuhadar, P. (2019), *Kırılgan Devlet ve Zorunlu Göç İlişkisini Suriye Üzerinden Okumak*, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 28-49.

Duruel, M. (2017) *Suriyeli Sığınmacıların Türk Emek Piyasasına Etkileri Fırsatlar ve Tehditler*, <http://ekonomikarastirmalar.org/view/146/94>

Duruel M. (2017), *Sosyo-ekonomik Yönleriyle Hatay’daki Suriyeliler*, Kriter Yayınları, İstanbul.

Erbaş, H. (2019), *Gidişlerden Kaçışlara Göç ve Göçmenler*, Phonex Yayınları, Ankara.

Eğilmez, M. (1993), *2. Meşrutiyetten Sonra Hatay Tarihi (1908-1921)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Emsen, Ö. S. (1999), *Kapitalist Kentleşme Ve Marksist Yedek Sanayi Ordusu: Analitik Bir Bakış*, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/29889>.

Glorius, B. and Kintz M. (2018), *Public Opinion On İmmigration And Refugees And Patterns Of Politicisation Evidence From The Eurobarometer*, http://ceaseval.eu/publications/06_Glorius_Public_opinion_on_immigration.pdf.

Gudykunst, W.B. (2010), *Farklılıklar Arasında Köprü Kurmak, Gruplar arası Etkili İletişim*, Çev. Kadir Asar, Kırmızı Yayınları, İstanbul.

Gündüz A., Kaya, S. (2010), *Hatay Araştırmaları-I*, Antakya Belediyesi, Cantekin Matbaası, 1. Baskı, Ankara.

Hatay Valiliği nüfus istatistik, <http://www.hatay.gov.tr/nufus-ve-dagilimi>.

Hatay Ekonomik Görünüm Raporu, (2017), <http://www.dogaka.gov.tr/Icerik/Dosya/Hatay-ili-Ekonomik-Gorunum-Raporu.pdf>

Kılıncıkaya, M. D. (2015), *Osmanlı Yönetimindeki Topraklarda Arap Milliyetçiliğinin Doğuşu ve Suriye*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 3. Baskı, Ankara,

Karaarslan, F., Gençoğlu A. (2019), *Suriyeli Göçmenlerle Birlikte Yaşamak*, Tezkire Yayınları, Ankara.

Martikainen T. (2010), *Din, Göçmenler ve Entegrasyon*, Çev. Nebile Özman, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/162771>.

Nesli Keskinöz Bilen N.K. (2018), *Psikanaliz ve Göç, Gitmek mi Kalmak mı? İthaki* Yayınları, İstanbul.

Park, R.E., Burgess, E.W. (2017), *Asimilasyon ve Sosyal Kontrol*, Çev. Pınar Sayar Kızılcı, Pinhan Yayıncılık, İstanbul.

Saban, A., Ersoy, A. (2017), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*, Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.

Sökmen, T. (1992), *Hatay'ın Kurtuluşu için Harcanana Çabalar*, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2. Baskı, Ankara.

Şahin, B. (2008), *Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklararası Karşılaştırması: Kimlik ve Ait Hissetme*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, <http://www.turkiyat.hacettepe.edu.tr/.pdf>.

Şahin, B. (2012), *Almanya'daki Etnik Ekonomilere İşçi Göçü Olarak Ulus ötesi Evlilikler*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, <http://www.turkiyat.hacettepe.edu.tr/.pdf>.

Şahin, B. (2010), *Almanya'daki Türkler, Misafir İşçilikten Ulusötesi (Transnasyonel) Bağların Oluşumuna Geçiş Süreci*, Phoenix Yayınevi, Ankara.

Şahin Kütük B. (2017), *Hollanda'ya Gerçekleştirilen Türk Göçü Ve Ulusötesi Faaliyetler*, Sosyoloji Konferansları.

Tekin M. (1987), *Tarihte Hatay ve Hatay Devleti*, Antakya Tic. ve San. Od. Yay. Antakya g

Türkmen, A.F. (1937), *Mufassal Hatay Tarihi*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, <https://archive.org/details/MufassalHatay>.

Tekin M. (2010), *Hatay İşgal Yılları ve Bağımsız Hatay Devleti Kronolojisi (1918-1939)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.

TÜİK nüfus sayım sonuçları, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/tr>.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Göç Ve Uyum Raporu, https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf.

Umar, Ö.O. (2004), *Osmanlı Yönetimi ve Fransız Manda İdaresi Altında Suriye (1908-1938)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2. Baskı, Ankara.

Yalçın, M.G. (2017), *Göç Psikolojisi*, Pharmakon Yayınları, Ankara.

Yıldız, A. (2017), “Göç ve Entegrasyon Politikalarında Vatandaşlık”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 36-67 (<http://www.gam.gov.tr/files/5-3.pdf>)

Yılmaz, L. Y.(2017), *Yerel Halkın Türkiye’deki Suriyelilere Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay Ve Adana Örnekleri*, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Yönlü, K. Y. (2018), *Göç Sosyolojisi*, Doğu Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul.

<http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/643/643>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>

https://www.ombudsman.gov.tr/syrians/special_report.pdf

